

Maakuntastrategia rakentamaan lapsiystävällistä maakuntaa

www.mll.fi   www.mll.fi/kumppaneille

16.2.2018

Lapsiystävällisessä maakunnassa lasten ja nuorten hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista edistetään tavoitteellisesti. Lapsiystävällinen maakunta ottaa päätöksenteossa ja toiminnassa huomioon lasten ja nuorten oikeudet, tarpeet, voimavarat ja kehittyvät valmiudet.

Lapsiystävällisen maakunnan toiminta ja palvelut järjestetään lasten ja nuorten etujen mukaisesti. Lapsivaikutusten arviointi kuuluu säännönmukaisena osana päätöksentekoprosessiin ja toiminnan kehittämiseen. Lapsia ja nuoria kuullaan ja kuunnellaan. Lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan. Syrjintää ja eriarvoisuutta torjutaan aktiivisesti. Lasten ja nuorten hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista seurataan hyvinvointi-indikaattorien ja muun hyvinvointitiedon avulla. Päätöksenteko ja toiminnan kehittäminen ovat tietoon perustuvaa.

Lapsen oikeuksien sopimus lasten hyvinvoinnin edistämisen välineenä

YK:n lapsen oikeuksien sopimus muodostaa perustan lasten hyvinvoinnin turvaamiselle. Myös muut ihmisoikeussopimukset ja perustuslaissa säädetyt perusoikeudet turvaavat lapsille ja nuorille tärkeitä ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia. Julkisen vallan – valtion, maakuntien ja kuntien - on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tämä edellyttää, että maakunta ryhtyy kaikkiin tarpeellisiin toimiin lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamiseksi. Oikeudet eivät toteudu itsestään. Niiden toteutuminen edellyttää aktiivisia ja tavoitteellisia toimia päätöksenteossa ja palveluiden toteutuksessa.

Lapsiystävällisyys edellyttää lapsia ja nuoria ja heidän oikeuksiaan kunnioittavaa toimintakulttuuria.

Lapsiystävällinen maakunta edistää lasten ja nuorten oikeuksia aktiivisesti ja tavoitteellisesti. Perustana on lapsen oikeuksien sopimuksen täytäntöönpano.

Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet on otettava huomioon kaikissa lapsia koskevissa ratkaisuissa. Yleisperiaatteita ovat Lapsen edun ensisijaisuus, syrjimättömyys, lapsen oikeus kehittymiseen ja lapsen oikeus tulla kuulluksi. Lapsia koskevissa toimissa **lapsen edun** on oltava ensisijainen harkintaperuste. Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen. Lasten ja nuorten näkemysten selvittäminen on tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia.

Syrjimättömyys ei ole vain passiivinen velvollisuus, joka kieltää kaikenlaisen syrjinnän, vaan se edellyttää aktiivisia toimia eriarvoisuuden korjaamiseksi. **Kehittyminen** on kokonaisvaltainen käsite, johon kuuluvat kaikki lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet. Kyse ei ole vain lapsen kehityksen varmistamisesta kohti aikuisuutta vaan myös parhaiden mahdollisten olosuhteiden järjestämisestä lapsen nykyistä elämää varten.

Lapsen oikeus tulla kuulluksi edellyttää, että kaikkien lasten on saatava ilmaista näkemyksensä. Näkemykset on otettava huomioon lapsen kehittyvien valmiuksien mukaisesti. Lasten ja nuorten osallisuudessa kyse on sekä osallisuudesta ja vaikutusmahdollisuuksista palveluiden käyttäjänä että maakunnan asukkaana.

Lapsella ja nuorella on oikeus tulla kuulluksi ja vaikuttaa omiin palveluihinsa. Lapsilla ja nuorilla on maakunnan asukkaina ja palvelujen käyttäjinä oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan. Menettelyjen, joissa lapsia kuullaan, on oltava avoimia kaikille lapsille. Erityisen tärkeää on turvata vähemmistöryhmien tai muita haavoittuvammassa asemassa olevien lasten asema. Maakuntalaki edellyttää myös nuorisovaltuuston asettamista.

Lapsiystävällisyys toteutuu yhteistyöllä

Lapsiystävällistä maakuntaa rakennetaan yhteistyöllä. Lapsiystävällisen maakunnan rakentamiseen tarvitaan maakunnan lisäksi kuntia, järjestöjä, yrityksiä ja seurakuntia. Kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä tehtävä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden toteutumisessa. Lapsiystävällinen maakunta tukee alueensa lapsi-, nuoriso- ja perhejärjestöjen toimintaedellytyksiä.

Perhekeskustoimintamalli tarjoaa rakenteen maakuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden, kuntien järjestämien palveluiden sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan yhteensovittamiseksi ja koordinoimiseksi.

Maakunnalla on koordinaatio- ja kokonaisvastuu perhekeskustoiminnan organisoimisesta. Perhekeskus muodostuu lähipalvelujen kokonaisuudesta, joka sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Perhekeskus on lapsi- ja perhelähtöinen tapa verkostoida lasten ja perheiden palvelut siten, että jokainen lapsi ja perhe saa tarvitsemansa tuen ja avun.

Kansalaisjärjestöillä on monipuolisia toimintamuotoja lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Esimerkiksi **Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL)** toimii koko maassa 27 000 vapaaehtoisen, 548 paikallisyhdistyksen, 10 alueellisen piirijärjestön ja valtakunnallisen keskusjärjestön voimin. MLL perheeseen kuuluvat myös MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö ja MLL:n tutkimussäätiö.

MLL:n toimintamuotoja lapsille, nuorille ja perheille

- Perhekahvilat ja muut avoimet kohtaamispaikat
- Auttavat puhelin- ja nettipalvelut lapsille, nuorille ja vanhemmille
- Tukihenkilötoiminta ja eroauttaminen
- Vertaisryhmätoiminta
- Harrastekerhot
- Sukupolvien kohtaamispaikat
- Nuorisotoiminta
- Tilapäinen lastenhoitoapu
- Kotoutumisen tuki
- Lapsiperhetapahtumat
- Tukioppilastoiminta ja muu kouluysteistyö, vanhempainillat
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ammattilaisten koulutukset, mm. mentalisaatioperustaisen vanhempainryhmän ohjaajakoulutukset
- Ammatilliset perhepalvelut
- Kuntoutuspalvelut erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen (MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö)

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja oikeudet maakuntastrategiaan

Lapset ja nuoret ovat sekä maakunnan asukkaita että palveluiden käyttäjiä. Maakuntien tärkein tehtävä on **sosiaali- ja terveydenhuolto**, jonka järjestämisvastuu siirtyy niille vuoden 2020 alussa. Ensimmäiset maakuntavaalit on tarkoitus järjestää lokakuussa 2018, ja maakuntavaltuustot aloittavat toimintansa vuoden 2019 alussa.

Maakuntastrategia on tärkeä maakunnan päätöksenteon ohjauksen väline. Strategiaa koskeva säännös on maakuntalakiesityksen 35 §:ssä. Maakuntavaltuusto päättää maakuntastrategiassa maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Maakuntastrategiaan kirjataan mm. lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuva, keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteuttamiseksi sekä lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen kanavat.

Maakuntalakiesityksen mukaan strategiassa on otettava huomioon muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen maakunnassa, lasten, nuorten ja perheiden palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset, maakunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet, alueiden käytön ja lasten ja nuorten elinympäristön laadun kehittäminen sekä lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Strategian on perustuttava arvioon maakunnan tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista maakunnan tehtävien toteuttamiseen. Strategiassa on määriteltävä myös strategian toteutumisen arviointi ja seuranta. Lakiesityksen 97 §:n mukaan maakunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään maakunnan ja maakuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava maakuntastrategiaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lakiesityksen 14 §:n mukaan maakunnan on laadittava taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten **sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia osana maakuntastrategiaa**. Palvelustrategiassa maakunta päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet.

Lakiesityksen 15 §:n mukaan maakunnan on myös annettava **palvelulupaus**. Palvelulupaus on maakunnan asukkaille osoitettu tahdonilmaisu siitä, miten maakunta toteuttaa sosiaali- ja terveyspalvelut. Palvelulupaus voidaan laatia osana maakuntastrategiaa.

Lapsiystävällisen maakunnan strategian ainekset

- **Lapsen oikeuksien sopimuksen aktiivinen toimeenpano.** Lapsen oikeuksien sopimusta hyödynnetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen välineenä.
- **Tietoon perustuva päätöksenteko.** Maakunta tuottaa ja hyödyntää päätöksenteossaan lasten ja nuorten hyvinvointitietoa ja sillä on käytössään lasten ja nuorten hyvinvointi-indikaattorit.
- **Lapsivaikutusten arviointi.** Maakunta arvioi ja ottaa huomioon päätöksissään ja toiminnassaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset ja seuraa toteutuneita vaikutuksia.
- **Lapsibudjetointi.** Maakunta arvioi ja huomioi talousarviopäätöksenteossa ja -seurannassa lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutukset.
- **Kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.** Maakunta kuulee ja kuuntelee lapsia ja nuoria ja antaa heille mahdollisuuden vaikuttaa. Erityistä huomiota kiinnitetään heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten osallisuuden turvaamiseen.
- **Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.** Maakunnalla on aktiivinen rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja se tekee siinä yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa.
- **Yhdenvertaisuus ja eriarvoisuuden torjunta.** Maakunta kaventaa tavoitteellisesti hyvinvointi- ja terveyseroja ja ehkäisee lasten ja nuorten ulkopuolisuutta ja syrjäytymistä.
- **Lapsi- ja perheystävälliset palvelut.** Maakunnan sote-palvelut vastaavat lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin. Palveluissa kohtaaminen on lapsi-, nuori- ja perhelähtöistä, lasta ja nuorta kunnioittavaa ja voimaannuttavaa.
- **Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen riittävät resurssit.** Maakunta varaa riittävät taloudelliset, henkilöstö- ja muut voimavarat laadukkaiden lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen.
- **Maakunnan ja kuntien palveluista lapsi-, nuori- ja perhelähtöinen kokonaisuus.** Maakunnan lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelut ovat verkottuneet kuntien sivistyspalveluiden (varhaiskasvatus, koulut ja vapaa-ajan palvelut) kanssa.
- **Maakunnan ja järjestöjen kumppanuus.** Maakunta tekee yhteistyötä lapsi-, nuoriso- ja perhejärjestöjen kanssa. Maakunta avustaa alueellaan toimivien järjestöjen toimintaa ja antaa tiloja järjestöjen vertais- ja kansalaistoiminnan käyttöön.
- **Perhekeskustoimintamalli.** Maakunta koordinoi lasten ja perheiden palveluita perhekeskustoimintamallin mukaisesti verkottuneesti ja yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa. Maakunta varmistaa varhaisen tuen ja matalan kynnyksen periaatteen toteutumisen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.
- **Lapsen oikeuksia koskeva koulutus.** Maakunta huolehtii päätöksentekijöiden, viranhaltijoiden ja lasten ja nuorten kanssa työskentelevien lasten oikeuksia koskevasta koulutuksesta.
- **Lasten ja nuorten oikeusturva ja tietoisuus oikeuksistaan.** Maakunta tiedottaa aktiivisesti lapsille ja nuorille heidän oikeuksistaan ja varmistaa lapsiystävälliset oikeusturvakeinot. Maakunta varmistaa sosiaali- ja potilasasiamiestoiminnan lapsiystävällisyyden. Lasten ja nuorten oikeuksien toteuttamisen edistämiseksi maakunnassa on maakunnallinen lapsiasiavaltuutettu.
- **Maakuntastrategian toteutumisen seuranta ja arviointi.** Lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevien maakuntastrategian kirjausten seuranta ja arviointi on järjestetty.